

FÖRDJUPNING – Riksbankens balansräkning växer

De penningpolitiska åtgärder som har vidtagits under de senaste veckorna innebär att Riksbankens balansräkning växer snabbt i ljuset av stora tillgångsköp och omfattande utlåning. Om samtliga åtgärder utnyttjas fullt ut kan omslutningen på balansräkningen öka med mer än 1400 miljarder kronor. Detta är avsevärt mer än under den finansiella krisen 2008–09, och är ett mått på hur stora åtgärder som Riksbanken vidtar för att ge stöd till ekonomin.

Riksbankens balansräkning avspeglar de åtgärder som Riksbanken vidtar för att stimulera ekonomin och skapa förutsättningar för att inflationen så småningom åter ska vara nära målet. Redan före coronapandemin var omslutningen på balansräkningen större än under den finansiella krisen 2008–2009 (se diagram 1:14). Balansräkningen växer nu ytterligare.

Diagram 1:15 visar hur tillgångarna och skulderna på Riksbankens balansräkning kan påverkas av de åtgärder som har vidtagits sedan mitten av mars. Exakt hur balansräkningen påverkas beror på vilken åtgärd som vidtas och hur mycket likviditet som efterfrågas av banker och andra aktörer. När Riksbanken köper tillgångar (till exempel obligationer eller företagscertifikat) ökar innehavet av värdepapper på tillgångssidan. Riksbanken betalar för sina köp genom att ”skapa centralbankspengar”, det vill säga utöka banksystemets likviditetsöverskott gentemot Riksbanken, så att inlåningen från banksystemet ökar på skuldsidan. När Riksbanken istället lånar ut pengar i svenska kronor uppstår en fordran på balansräkningens tillgångssida, medan inlåningen stiger på skuldsidan. Samtliga dessa åtgärder innebär således att omslutningen på balansräkningen växer.

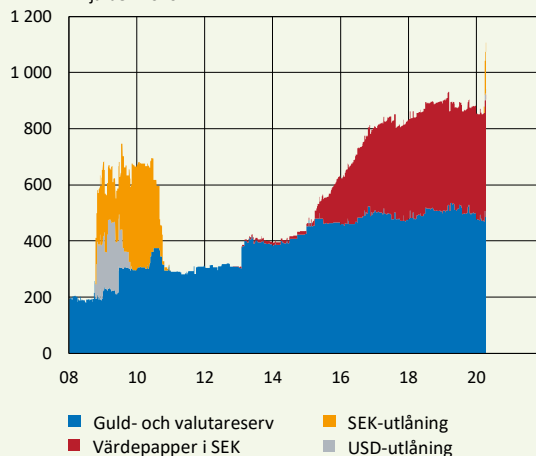
Balansomslutningen ökar även när Riksbanken lånar ut i dollar förutsatt att utlåningen finansieras genom att utnyttja swapavtalet med Federal Reserve, eftersom Riksbankens utlåning då finansieras genom en ökad skuld mot Federal Reserve. Balansomslutningen är dock oförändrad om utlåningen finansieras med Riksbankens valutareserv. I båda fallen är banksystemets likviditetsöverskott oförändrat.

Innan krisen bröt ut på allvar i Sverige, i slutet av februari 2020, uppgick banksystemets likviditetsöverskott mot Riksbanken (bankernas inlåning i Riksbanken) till cirka 480 miljarder kronor, medan Riksbankens samlade tillgångar uppgick till cirka 900 miljarder kronor. Om samtliga Riksbankens åtgärder som har vidtagits till idag utnyttjas fullt ut kan innehavet av värdepapper öka med 300 miljarder kronor (motsvarande Riksbankens nya beslutade köp av obligationer och företagscertifikat), utlåningen i svenska kronor till företagssektorn uppgå till 500 miljarder

kronor, och utlåningen i dollar hamna på cirka 600 miljarder kronor. Omslutningen på balansräkningen kan då öka med totalt 1400 miljarder kronor. Det mesta av detta motsvaras av en ökning av banksystemets likviditetsöverskott, som då stiger med 800 miljarder. Dessutom erbjuder Riksbanken tremånaders lån i svenska kronor till bankerna, som om de utnyttjas ökar omslutningen och banksystemets likviditetsöverskott ytterligare.

Att balansräkningen växer på detta sätt innebär att Riksbanken tar på sig en del av den risk som aktörer på privata marknader inte kan eller är villiga att bära under de omständigheter som nu råder i svensk ekonomi. Det ingår i Riksbankens uppdrag, för att bidra till att negativa konsekvenser för ekonomin mildras och att ekonomin så småningom kan återgå till ett normalläge. Beloppen kan ändras efter behov och beroende av den ekonomiska utvecklingen.

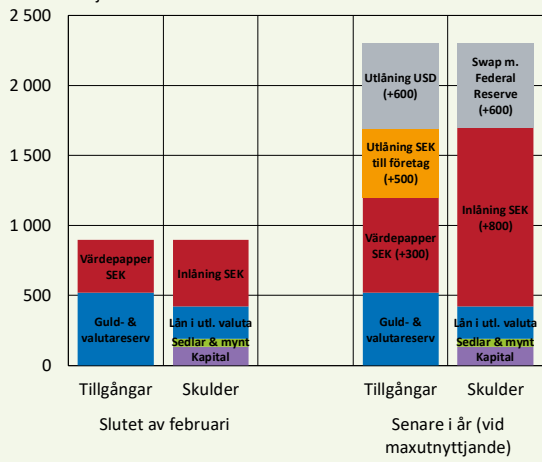
Diagram 1:14. Tillgångar på Riksbankens balansräkning
Miljarder kronor

Källa: Riksbanken

Diagram 1:15. Potentiella konsekvenser av Riksbankens åtgärder för Riksbankens balansräkning

Miljarder kronor

Källa: Riksbanken